

## Mirovna pogajanja med rudarsko unijo in operatorji v Harlanu

Federalni justični department odredil preiskavo bitke, v kateri je bil eden rudar ubit in pet drugih oseb ranjenih. Državni miličniki zastražili okrajno jetnišnico, v katero so bili odvedeni rudarji po izgreduh. Lewis napadel governerja Chandlerja, ker je podprl magnate v boju proti rudarski uniji

Harlan, Ky., 15. jul.—Reprezentantje stavkajočih rudarjev, nov unije UMWA, in organizacije premogovnih operatorjev se danes sestali na konferenci v Knoxville v namenom, da bi se pogajanja razbila, ker niso hoteli podpisati pogodbe, ki jih je predložil rudarski sindikat. Konferenca so sugestirali delitelji devetnajstega rudarskega distrikta UMWA in W. T. Cunningham, predsednik Harlan County Coal Mine Operators. Ta je prva konferenca med rudarji in operatorji od 9. junija, ko se pogajanja razbila, ker niso hoteli podpisati pogodbe, ki jih je predložil rudarski sindikat. Konferenca so sugestirali delitelji devetnajstega rudarskega distrikta UMWA in W. T. Cunningham, predsednik Harlan County Coal Mine Operators. Ta je prva konferenca med rudarji in operatorji od 9. junija, ko se pogajanja razbila, ker niso hoteli podpisati pogodbe, ki jih je predložil rudarski sindikat.

### Novi izgredi v Minneapolisu

#### Stavke pri religijah delih nelegalne

Minneapolis, Minn., 15. jul.—Ena oseba je bila ubita in štiri najet ranjenih v spopadu med delavci, ki so zastavali pri projektih WPA, in policijo. Ta je bila že druga krvava bitka, odkar so delavci zastavali v znak protesta proti podaljšanju delovnih ur brez zvišanja plače. Policija je rabila količke in plinake bombe v navalu na množico 4000 stavkarjev. Žrtev napada je postal Emil A. Bergstrom, katerega je neki policaj udaril po glavi in ubil.

Linus Glotzbach, načelnik državne administracije religijnih del, je po bitki odredil ustavitve dela pri vseh projektih WPA v Minneapolisu, governer Harold E. Stassen pa je pozval voditelje stavkarjev na konferenco v St. Paulu v namenom, da prepreči nove konflikte.

Washington, D. C., 15. jul.—Predsednik Roosevelt je označil stavke pri religijah delih za nelegalne v razgovoru z reporterji. "Nihče ne more stavkati proti federalni vladi," je dejal predsednik. Slično izjavo je prejel podal Frank Murphy, načelnik federalnega justičnega departmenta.

### Nemški diktator študira astrologijo!

#### Zvezde napovedujejo mogočno Nemčijo

Berlin, 15. jul. — Visoko na hribu Kehlsteinu, ki se dviga 6000 čevljev nad morjem v bavarskih Alpah, študira Hitler astrologijo. Na tem hribu so postavili nov observatorij znanj. Z zvezdogledevidom se Hitler ne ukvarja za kratek čas, temveč smatra to za resno stvar. On ima že leta tesne zveze z zvezdogledevidi in drugimi šarlatani, "ki čitajo zvezde in potem napovedujejo bodoče dogodke."

Hitler ne zaupa slepo nobenemu in iz tega razloga je začel sam resno študirati astrologijo pred nekaj meseci. Svojim poslanikom v tujemstvu je naročil, naj mu preskrbijo vse knjige, ki jih morejo dobiti, o astrologiji. On je hotel dobiti predvsem stare knjige, ki opisujejo in pojasnjujejo ta predmet. Zdad ima že veliko knjižnico.

On sam analizira in tolmači gibanje zvezd, potem pa to primerja z zaključki svojih "veščakov". Identiteta teh še ni znana, dasi mnogi vedo, da ti igrajo veliko vlogo v nemškem življenju in da so jih naciji upregli v svoj voz.

Astrologi in ljudje, "ki znajo čitati iz dlani," ter lobanjeslovci (frenologi) kooperirajo s Hitlerjem, ki je politik in kot tak dela zaključke. V kako velikem obsegu ti ljudje vplivajo na diktatorja, je predmet ugibanja, toda oni, ki poznajo Hitlerja, trdijo, da on ne podvzame nobene-ga odločnega koraka, kadar na povelji iz "čitanja" zvezd niso

### Zadnje vesti

CHICAGO.—Unija klavniških delavcev (CIO) se pripravlja na splošno stavko za slučaj, da lastniki klavnic odbijejo pogodbo. Tako je izjavil John L. Lewis na sinočnem shodu v Chicagu.

BERLIN.—Die Frankfurter Zeitung, ki je v očjih stilkov z nemškimi zunanjim uradom, piše, da edina država poleg Nemčije, ki ima pravico zanimati se za Gdansk, je sovjetska Rusija. List poziva Anglijo, naj to pove Poljski.

LONDON.—Anglija zdaj producira 500 bojnih letal mesečno in kmalu bo dosegla in pretelka zrčno bojno silo nacijske Nemčije.

ZAGREB, HRVATSKA.—Okrog 60.000 Hrvatov je večer korakalo v vojaški formaciji mimo doma voditelja dr. Vladimira Mačka na njegov 60-letni rojstni dan. Maček je na belem konju opazoval parado. Po vsaj Hrvatski so kmetje s kresni, umetnim ognjem in s plesi na odprtem slavili rojstni dan svojega vodje.

### Trst postane nemško pristanišče

#### Nacijsko prodiranje proti Jadransko-morju

Pariz, 15. jul.—Tukajšnji list Excelsior je prejel poročilo iz Švice, da je Italija dala tržaško luko v najem Nemčiji za deset let. Poročilo je poslal Jean Pierre Diax, dopisnik tega lista, v St. Moritzu, Švica.

"Dobil sem informacije, ki bodo, če bodo potrjene, povzročile senzacijo," pravi dopisnik v svojem poročilu. "Nemčija bo dobila v najem tržaško pristanišče in zgradila tam pomole, pomorsko in letalsko bazo. Nemčija že gradi v Trstu različne projekte. To mesto je postalo mrtvo, odkar je Hitler okupiral Avstrijo in Čehko ter Moravsko. Uradna statistika kaže silen padeč pomorskega prometa v Trstu in kot italijanska luka nima nobene vrednosti. Vsa trgovina je bila po Hitlerjev aneksiji Avstrije transferirana v Hamburg in Trst izkazuje padeč prometa več milijonov ton. Vse to potrjuje priznana dejstva, da je Nemčija postala že sila ob Jadransko-morju in v Sredozemlju."

Trst, bivše avstrijsko mesto, ki ima okrog 230.000 prebivalcev, je dobila Italija po svetovni vojni. Takrat ni bil samo važno pristanišče, temveč tudi industrijsko mesto z jeklarnami, ladjedelnicami, čistilnicami oolja, kemičnimi in drugimi tovarnami. Pred svetovno vojno je bil Trst glavno pomorsko središče avstro-ogrške države. Več sto ladij je vzdrževalo promet med Trstom in zunanjim svetom. Vest iz zanesljivih virov pravi, da Nemci kontrolirajo del pristanišča že več tednov.

Pojasneno je bilo, da italijanske avtoritete nimajo v Trstu nobene besede. Kontrola je v rokah nacijske tajne policije (Gestapo). Iz tržaške luke odhajajo nemške čete v Libijo, italijansko kolonijo v Afriki. Transportacija nemškega vojaštva v to kolonijo je v skladu s provizijami nemško-italijanskega vojaškega pakta, ki določajo militariistično kooperacijo med državama v ofenzivnih in defenzivnih akcijah.

### Američanka izgnana iz Italije

Rim, 15. jul.—Barbara Rode iz Chicaga je informirala ameriškega poslanika v Rimu, da so policijske avtoritete odredile, da mora zapustiti italijansko Tirolsko, kamor je prišla kot turistka. Za leži ob Brennerskem prelazu, kjer je meja med Italijo in Nemčijo. Dve drugi Američanki, Dorothea Watts in njena mati, bosta morali tudi zapustiti Tirolsko.

### ANGLEŠKO-FRAN-COSKO POSOJILO POLJSKI VLADI

#### Visoki stroški angleškega oboroževanja

#### MANEVRI BOJNE MORNARICE

London, 15. jul.—Tu je bilo naznanjeno, da bosta Velika Britanija in Francija dali posojilo Poljski v vsoti \$82,500,000, da bo lahko držala veliko armado pod orožjem in kupovala orožje in bojni material. Napoved se glasi, da bo zadevni dogovor kmalu sklenjen. Poljska je zaveznica Velike Britanije in Francije.

Neka vest pravi, da bo Anglija dala Poljski tudi kredit v vsoti \$40,000,000 za kupovanje orožja in municije od angleških tovarnarjev. Poljska finančna komisija, kateri je načeloval Adam Koc, je hotela dobiti posojilo \$300,000,000 od Anglije, toda vsota je bila po pogajanjih znižana. Koc je odpotoval nazaj v Varšavo, da tam dobi nadaljnja navodila.

John Simon, finančni minister, je naznanil, da bo Velika Britanija potrošila \$3,416,400,000 za ojačanje oborožene sile na suhem, morju in v zraku. Prvotno je bila določena vsota \$2,714,000,000 v te svrhe. Simon je dejal, da bo vlada iskala notranje posojilo.

Velika Britanija potroši zdaj deset milijonov dolarjev dnevno za jačanje svoje oborožene sile. Admiralteta je naznanila velike manevre bojne mornarice, ki se bodo vršili v avgustu in septembru v zalivu Baymuth. Ti bodo presegali vse, ki so se kdaj vršili v mirnem času.

Dalje je bilo naznanjeno, da je Anglija pozvala nadaljnje rezerviste pod zastavo. Med temi je 80,000 članov regularne vojaške sile, 30,000 miličnikov, 150,000 članov teritorialne armade in 15,000 mornarjev. Vsi ti so služili več let v armadi in mornarici. Manevrov bojne mornarice se bosta udeležila tudi premier Chamberlain in kralj George.

### Japonski napadi izzvali protest

#### Moskva poroča o veliki zmagi

Peking, Kitajska, 15. jul.—Ameriški poslanik je naslovil oster protest japonskemu poslaniku glede letalskih napadov na lastno ameriških državljanov na Kitajskem. Japonski letalci so vrtili več bomb na ameriški misijonski postajo v Čangtehu, provinca Hunan, in na ameriško bolnišnico, ki jo vzdržujejo šovinistanci v Kieningu. Bombe so povzročile veliko škodo.

Moskva, 15. jul.—Uradni komuniste se glasi, da so ruske čete odbile dve ofenzivi japonskih in mandžukujskih vojakov na ozemlju pri Zunanji Mongoliji. V bitki je padlo čez dva tisoč japonskih vojakov, 3500 pa je bilo ranjenih. Ruske in mongolske izgube so znašale 293 ubitih in 653 ranjenih.

Rusko poročilo dalje pravi, da so bili Japonci pognani z ozemlja ob reki Kalki in da je v rokah ruskih in mongolskih čet. Ruski in mongolski letalci so uničili 61 japonskih bojnih letal v bitkah od 5. do 12. julija, ujeli 254 vojakov in zasegli 70 strojnih pušk, 15 oklopnih avtov, štiri tanke in veliko zalogo drugega orožja, sami pa so izgubili enajst letal. Od 12. maja do 12. julija so Japonci izgubili 199 bojnih letal, Rusi in Mongolci pa 62.

### Domače vesti

#### Obiski

Chicago.—John Brackett z ženo iz Pittsburga, Kans., je 14. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

#### Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich.—Pred nekaj dnevi je neki avto podrl v Dodgevillu motocikelj, na katerem sta se vozila Leo Čop in Jos. Zorič. Čop je bil tako težko po bit, da so ga odpeljali v bolnišnico, dočim je Zorič dobil le lahke poškodbe.—Dne 8. julija se je John Vertin ml. oženil s Mary Retenbach iz Hancocka. Ženin je sin pokojnega Vertina od tvrdke Vertin Bros.—V Menomineeju sta se poročila John Majerle in Katarina Skorija.—Mnogo rojakov in rojakinj iz Detroita in od drugod je te dni na obisku v Calumetu.

#### Vesti iz Penne

Strabane, Pa.—Rose Kralj se nahaja v General Hospitalu v Canonsburgu, kjer se je morala podvreči operaciji na vnetem slepicu. Prijatelji ji žele hitrega okrevanja.

#### Clevelandске vesti

Cleveland.—Dne 13. t. m. je umrl Anton Zakrajšek, star 34 let in rojen tu. Zapuščal ženo, mater, brata in pet sester.

#### Spet samomor

Eveleth, Minn.—Martin Marolt, star 83 let, se je 10. julija ustrelil z revolverjem. Vzrok ni naveden, niti ni v poročilu povedano, odkod je bil doma. Tu zapuščal nečaka Lavšna. Pokopali so ga v petek s katoliškimi obredi.

#### "Slovenski dan" v Pittsburghu je bil Hearstov dan!

Chicago.—Člani SNPJ v Pittsburghu, Pa., so poslali uredništvo Prosvete in gl. tajniku po eno številko Hearstovega Sun-Telegrapha s dne 8. julija, ki z debelimi naslovi poveličuje "slovenski dan", katerega so priredili slovenski komunisti in katoličani. Obenem je ta Hearstov list prinesel na prvi strani široko sliko, na kateri se svetijo voditelji "dneva", namreč komunist Spoler, katoličan Dečman, dr. Arch, vrhovni zdravnik JSKJ in Paul Klun. Ta številka Hearstovega lista iz Pittsburgha bombastično piše, da se pričakuje v West View parku 10,000 Slovencev, ki so člani 270 podpornih društev v zapadni Pennsilvaniji. Nadalje je rečeno v tem Hearstovem listu, da je odbor "dneva" izjavil, da so "Slovenci tamkaj izgubili svojo identiteto kot Slovence in zdaj so zlit skupaj z velikim ameriškim narodom, katerega so pomagali ustvariti..." Pittsburghski komunistični Naprej je v svoji zadnji številki posnel glavni naslov iz te številke Hearstovega Sun-Telegrapha, ni pa še posnel široke slike, na kateri so se pustili "namalati" voditelji "dneva". Br. Anton Zornik iz Herminieja je zadnji petek poročal v Prosveti, da so na prireditvi na debelo prodajali to številko Hearstovega lista. Hearst se je torej dobro "okoristil" s tem "dnevom" in obratno so se voditelji komunistično-katoliškega "dneva" poslužili Hearstovega tiska — o katerem so sami že neštokrat popričali, da je fašističen!

#### Dva angleška letalca se ubila

Hongkong, 15. jul.—Dva angleška vojaška letalca sta se ubila, ko je letalo treščilo v tukajšnji zaliv. Nesrečo je povzročil pokvarjen motor.

(Japonsko poročilo je v konfliktu z ruskim. To pravi, da so Japonci zasedli sporno ozemlje na vzhodni strani reke Kalke po bitki, v kateri so bili Rusi in Mongolci poraženi. Poročilo dostavlja, da so bile glavne bitke ob meji končane.)

### OFENZIVA PRO-TI ŠPIONAŽI V FRANCJI

#### Dva časnikarska magnata aretirana

#### IZGON HITLERJEVEGA AGENTA

Paris, 15. jul.—Premier Daladier in člani francoskega armadnega štaba so naznanili ofenzivo proti špionaži v prilogi nacijski Nemčiji, ki se lahko primerja kampanji, katero je vodil Georges Clemenceau proti deflizmu v času svetovne vojne.

Dva prominentna časnikarska direktorja in neki časnik Francoske častne legije so bili že aretirani. Louis Aubin, član uredniškega štaba lista Le Temps, in Julien Poirer, upravitelj lista Le Figaro, sta bila odvedena v vojaško jetnišnico Cherche Midi.

Aubin in Poirer lista sta bila aretirana samo na obtožbo, da sta prejela denar od nemške vlade za širjenje propagande, temveč tudi zaradi špionaže. Poročilo se glasi, da sta priznala krivdo po aretaciji. Ta je bila odročena potem, ko je vojaška protišpijonska služba odkrila, da Nemčija financira propagando, špionažo in sabotažo. Dalje je odkrila, da sta dve nemški prinčezji zpleteni v špijonsko afero. Obe sta znani v Evropi in Ameriki. Ena je bila že izgnana iz Francije.

Dva Nemca, katerih imeni še nista bili objavljeni, sta bila aretirana in odvedena v vojaško jetnišnico. Govorice so širijo, da je policija aretirala veliko število drugih, toda te še niso bile potrjene. List Oeuvre, ki ima tesne stike z vlado, napoveduje nadaljnje aretacije.

Aretecija Aubena je izzvala senzacijo. List Temps so smatrali za napol uradno glasilo francoske vlade. Ta je bil tudi edini, ki ni objavil poročila o aretaciji svojega urednika in odkritju špionaže.

Neki agent diktatorja Hitlerja in zunanega ministra Ribbentropa, ki je igral važno vlogo v organiziranju špionaže in nacijske propagande v Franciji, je bil že izgnan iz dežele. Naloga tega agenta, ki se piše Otto Abetz in se je sukal v francoski višji družbi, je bila, da pridobi vplivne Francoze za politiko "pomirjenja". Zdad je bilo naznanjeno, da je policija uprizorila že več navalov na stanovanja članov špijonskega kroška in zasegla veliko količino propagandnega materiala.

### Roosevelt opozarja na vojno nevarnost

#### Revizija nevtralnostnega zakona

Washington, D. C., 15. jul.—Predsednik Roosevelt je večer naslovil kongresu kratko poslanico, v kateri opozarja na vojno nevarnost in zahteva od kongresa, naj revidira nevtralnostni zakon v sedanjem zasedanju. To naj stori v interesu miru in ameriške nevtralnosti ter začeti.

V poslanici omenja akcijo senatnega odseka, ki je z dvanaštimi proti enajstim glasovom odločil, da se vprašanje revizije zakona nevtralnosti odloži do prihodnjega zasedanja kongresa. V svojo poslanico je predsednik vključil tudi deklaracijo državnega tajnika Hulla, da mora biti zakon amandiran v tem zasedanju. Roosevelt pravi, da se popolnoma strinja s Hullovo deklaracijo. Ta deklaracija urgira preklic provizije glede embarga na izvoz ameriškega orožja v vojno zapleteni državi.

### odja naciev Suci obsojen

Corin, Svica, 15. jul.—Dr. Zander, vodja nacijske policije, je bil večer na obsojni pred sodiščem spoznan za krivega, da je s svojimi aktivnostmi ogrozil notranji mir in varnost na poldrugo leto zaporedno. Zander je hotel ustanoviti nacijsko diktaturo v Švici.



PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORENE JEDNOTE Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina na Zdruzene drzave (levno Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na treti leta; na Chicago in Ohio \$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta; na inozemstvo \$2.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Datum v obeh krajih na primer (July 31, 1919), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poslana naloga. Znesila jo povratno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Novice iz Clevelanda

Cleveland. — V nedeljo dne 9. julija je imela naša zadruga velik piknik na Močilnikarjevi farmi. Rečem vam, da je prišlo na tisoče ljudi z vseh strani Clevelanda in tudi iz zunanjih naselbin. Iz Ferryja in Fair- porta, O., so prišle štiri družine. Prišel je tudi naš stari prijatelj in napredna korenina Jakob Volkar iz Pittsburgha, Pa. On ima veliko sorodnikov in prijateljev v Clevelandu. Piknik in potreba sta se mu zelo dopadala. On je bil že večkrat na zadrugi, stanovala sta se mu zelo dopadala. On je bil že večkrat na zadrugi, stanovala sta se mu zelo dopadala. On je bil že večkrat na zadrugi, stanovala sta se mu zelo dopadala.

Torej za ta piknik sta se direktorji in ženski odsek zadruge prav dobro pripravila z vsemi potrebinami, posebno s pečenimi koštruni, katerih je bilo 17, če se ne motim. In vse to je bilo pred časom in še veliko drugega — roast beafa, klobas in drugega mesa. Večkrat so morali iti po novo zalogo. Zmanjkalo je tudi železne vode. Edino par sodčkov piva je ostalo, drugega ni.

Gotovo si mislite, da je moralo biti izredno veliko dela prej, ko se je nasitilo in napojilo tisoče od zraka prežetih, lačnih in žejnih ljudi. Dan pa izredno lep, kot nalašč. Tudi vse križem se je pelo in plesalo, da se je kar kadilo, in tudi balincaji so nekateri ves čas. Srečnih je bilo okrog trideset ljudi, ki so dobili nagrade. Podpisani sem spet prodajal, kot navadno, ribniško suho robo — pivske tikete. In sicer za copake! Naredil sem izredno dober biznis in takega piknika še ne pomnim — prodajalo se je vse po nizki ceni, koštrunovina po deset, vse drugo po pet centov sendvič. Ribniško suho robo so prodajali tudi drugi. Torej smo bili val s posestniki vred zadovoljni. In vse se je vršilo v najlepšem redu. Torej hvala vsem, ki so prišli in pomagali.

Pri Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. v Collinwoodu gre s prizidavo hitro naprej. Dozidano je že skoraj do polovice. Vedno je dosti gledalcev, ki imajo razne argumente, nimajo pa ostrih debat. Rajši gredo malo k jaslim nad železno vodo ali nad ječmenovca ali oboje in počutijo se bolje. Vse to seveda, ako finance dopuščajo. Na naši društveni farmi SNPJ se tudi po malo deluje in urejuje. Člani SNPJ, ki imajo čas, se sami priključajo za delo. Vzamejo svoje orodje in gredo pomagat urejevati in čistiti, kar je treba. Vsaak malo, pa bo, nekaj se pa plača.

V tukajšnji tovarni Fisher Body je zopet oklicana stavka. Oklicana je bila na poziv iz Detroita. Koliko bo uspešna in učinkovita, še ne vemo. Vemo pa, da se družba lahko smeje, ker se delavci sami uničujejo med seboj — unija proti uniji. Pogledjte Martina, kakšno zmešnjavo in

izdajalstvo je napravil. Vse to iz maščevanja in radi lastnih interesov. Lewis ga lomi pa na drug način z Greenom vred. Izgleda, da ti ljudje niso bili še nikdar iskreni za delavstvo in da jim ni za drugega kot za svoje službe. Delavstvo pa se jih ne more in ne more otresti.

Tudi "naši" postavodajalci v Washingtonu ga grozno lomijo. In to še najbolj proti cesarskim delavcem WPA. Še ta rešen za- služek hočejo požreti ali vzeti revežem. Delaj in garaj po 130 ali 140 ur na mesec za borih \$60; trosi za vožnjo ali garajlin in koliko ti ostane? Ampak vseeno moraš biti tiho, drugače ti še tistega ne dajo. Takoj ti zagroze, da te vržejo na cesto. Komunizem in prekuceh si pa takoj, kaj protestiraš ali godrnjaš. Toda pomagaj si pri taki masi!

Tukajšnja policija je končno po dolgih letih iskanja našla morilca, lumpa, gangaža, izvržka človeške družbe in perverznejša prvega reda. Po rodu je Čeh in po poklicu zidar in mesar, ki ima na vesti 12 ali 14 umorov. Svojim žrtvam je navadno odrezal glavo, nato pa jih razsekal in razmesaril. Moške, največ pa žensk — prostitutk. V njegovem stanovanju so se zbirali sami perverznejši, sumljivi elementi in izvržki. Kot je razvidno, je ta izmeček človeške družbe izvrševal svoj zverinski posel že kakih pet let, ne da bi mu prišli na sled. Pri tem je slabo šlo to, da je zločin oskrunil še svoj narod.

Angleški hinavec in cincáč Chamberlain — z marelo — ima svet še vedno za norca. Vse izgleda, da bo s svojim mečkanjem prav tako naredil kot je s Češko v Monakovem. Izdajalec je izdajalec. Čudno je, da ga trpi angleško ljudstvo in delavstvo. Kam svet jadra? Izdajalec imajo denar in armado in vladajo kakor sami hočejo v svojo lastno korist.

Anton Jankovich, 137, zastopnik Prosvete.

Prispevki za osvoboditev R. Opare

Cleveland. — Odbor za osvoboditev Rudolpha Opare iz ječe v Španiji, je prejel sledeče prispevke: Skupaj nabranega do 25. maja \$206.86.

- Glavni odbor SSPZ \$10, SNPJ 41, Irwin, Pa. \$2.55, SNPJ 122, Aliquippa, Pa. \$1, SNPJ 580, Brooklyn, N. Y. \$2.21, Pevski zbor Sloga, Cleveland, O. \$2, SNPJ 138, Strabane, Pa. \$5, HBZ 309, Bessemer, Pa. \$1, SNPJ 438, Iron Mountain, Mich. \$2.45, SNPJ 4, Neffs, O. \$2, SNPJ 241, Slovan, Pa. \$2, SNPJ 88, Irwin, Pa. \$1, CFU 514, Canton, O. \$5.50, SSPZ 48, Arma, Kans. \$1, SNPJ 132, Klein, Mont. \$2, SNPJ 454, Stocket, Mont. \$1, SNPJ 317, Export, Pa. \$2, SNPJ 97, Bessemer, Pa. \$2, SNPJ 174, Krayn, Pa. \$2, HBZ 50, St. Louis, Mont. \$2, SSPZ 140, Donora, Pa. \$2, Progressive Lodges of A., Conemaugh, Pa. \$2, CFU 210, Chisholm, Minn. \$2, HBZ 306, Rock Springs, Wyo. \$6.



Neil Beaton (na sredi), vodja združenega gibanja na Škotskem, ki je došel v Ameriko. Na levi je John B. Fisher, reprezentant tega gibanja v Kanadi, na desni pa John MacKinzie.



Volleri v Chicagu podpisujejo karte, da bodo podpirali Roosevelta kot ponovnega kandidata za predsednika Združenih držav.

- Frank Anderluk, Akron, O. \$1, SNPJ 258, Bellaire, O. \$1, SDZ 29, Euclid, O. \$2, SNPJ 23, Republic, Pa. \$1.78, Progressive Slovenke, kržek št. 2, Cleveland, O. \$5, J. V., Niles, O. \$2.25, John Jancar, Conemaugh, Pa. \$1, SSPZ 35, Franklin, Kans. \$1, Frank Seblaj, Black Diamond, Wash. \$3, Anton Skoberne, Maynard, O. \$2, Elsie Smith, Cornwall, Pa. \$1, SSPZ 670, Johnston City, Ill. \$1, Julia Skrabec, Canon City, Colo. 50c, SNPJ 835, Auburn, Ill. \$2, SNPJ 191; Cabot, Pa. \$2.50, SNPJ 638, Richmond, Calif. \$4.35, SNPJ 865, Russellton, Pa. \$3, Anton Malnar, Cleveland, O. \$2, L. Ilvar, Cleveland, O. 85c.

Matt Petrovich, Cleveland, O. (Pivski listki od prireditve "If War Comes Tomorrow.") \$36.80, SNPJ 39, Chicago, Ill. \$2, SNPJ 314, Buhl, Minn. \$1, JSKJ 133, Gilbert, Minn. \$1, SNPJ 205, Duluth, Minn. \$2, SNPJ 312, Cleveland, O. \$2, SSPZ 239, North Braddock, Pa. \$2, SNPJ 142, Cleveland, O. \$2, SSPZ 176, Harwick, Pa. \$2, SNPJ 738, Enumclaw, Wash. \$2.25, ZSZV 32, "Washington" \$2, društvo 593, Cooperstown, N. Y. \$1, SNPJ 116, Lincoln, Ill. \$1, SNPJ 168, Conemaugh, Pa. \$1, SNPJ 8, So. Chicago, Ill. \$2, SSPZ 80, Hermnie, Pa. \$1, Progressive Slovenke, kržek št. 1, Cleveland, O. \$5, Sylvia F. Skedel, Johnstown, Pa. \$1, SNPJ 1 (član), Chicago, Ill. \$3.30, SNPJ 326, Uniontown, Pa. \$2.50, SNPJ 53, Collinwood, O. \$2, SNPJ 166, Presto, Pa. \$2, SSPZ 192, Luzerne, Pa. \$1, SSPZ 117, Eveleth, Minn. \$2, SDZ 26 Soča, Cleveland, O. \$2, SNPJ 254, Johnstown, Pa. \$2, SSPZ 220, Detroit, Mich. \$5, društ. 74, Viriden, Ill. \$1, Anna Vidmar za društvo št. 356, Benld, Ill. \$2, SNPJ 494, Dilliner, Pa. \$2, SNPJ 259, Meadowlands, Pa. \$2, SNPJ 181, Jenny Lind, Ark. \$3.25, SNPJ 583, Lowber, Pa. \$1, HBZ 621, Powhatan Point, O. \$1, SSPZ 172, Library, Pa. \$2, Slovenski Dom, Library, Pa. \$2, SNPJ 472 (in člani), Harmarville, Pa. \$4.85, Skupna družva SSPZ, Cleveland, O. \$2, SNPJ 87, Hermnie, Pa. \$1, Pevski zbor Jadrana, Collinwood, O. \$3, SNPJ 231, McDonald, Pa. \$3, SNPJ 629, Pitcair, Pa. \$1, SNPJ 477, Cleveland, O. 15c, SNPJ 490, So. Chicago, Ill. \$2, SSPZ 61, Barberton, O. \$1, SNPJ 425, Elm Grove, W. Va. \$2, SNPJ 361, McIntyre, Pa. \$1, SDZ 22, Collinwood, O. \$1.50, list Naprej \$2,

- Louis Lavrich, Aurora, Ill. 25c, SSPZ 60, Pueblo, Colo. \$1, SNPJ 315, Canton, O. \$2, SNPJ 119, Waukegan, Ill. \$2.65, SNPJ 48 \$1, Zapadni junaki št. 4, Midvale, Utah \$2, SNPJ 96, Livingston, Ill. \$1, ZSZV 17 \$2, SNPJ 295, Bridgeville, Pa. \$1, Josephine Slapnik, Milwaukee, Wis. \$2, JSKJ 87, St. Louis, Mont. \$1, Slovenian Labor Auditorium, Cleveland, O. \$2, SDZ 23, Cleveland, O. \$2, SNPJ 170, Cuyahoga Falls, O. \$1, SNPJ 140, Brooklyn, N. Y. \$2.50, Sveti Josip HRPD \$1, SNPJ 614, Collinwood, O. \$1, SNPJ 562, Barton, O. \$1, Andy Kalice (nabiralec), Kellogg, Idaho \$1, Anton Grlicic, Kellogg, Idaho \$1, Gust Peskulich, Kellogg, Idaho \$1.

Po 50c (Kellogg, Idaho): Dan Domijan, Joe Krasevec, John Bitunac, Sam Racieh, Pett Badrak, Dane Basich, Steve Crijen, Tom Zoriceh, Joe Brozicevich, Joe Stralovich, Mike Malanovich, Martin Grgurich.

Po 25c (Kellogg, Idaho): John Pavelich, Ray Tanich.

Skupaj nabranega do 3. julija 1919 \$472.85.

Vincent Coff, tajnik, Matt Petrovich, glavajnik.

S p o t a

Ko poročam iz Minnesote, naj omenim, da se koncem julija za nekaj dni mogoče podam drugam. Omenim naj tudi to, da sem prejel mnogo vprašanj iz Ljubljane in raznih krajev Amerike glede moje zgodovinske zbirke. Objubil sem odgovoriti, toda moral sem odložiti radi zdravstvenih ozirih, kmalu pa bom vsem javno odgovoril. Ze sedaj pa naj toliko povem vsem onim, ki so me vprašali, če predam zgodovinske reči, da jaz nimam ničesar na prodaj. Nisem zbiral zgodovinskih reči nad 40 let za kakšno kupčijo, marveč za zgodovinski arhiv. O moji zbirki torej kasneje odgovorim.

Povem naj tudi, da se še vedno nahajam v bolnišnici St. Mary's v Duluthu, da si zdravje čim bolj utrdim. Če kateri rojak kaj želi od mene, naj mi piše in ga bom počakal ob prihodu sem. V bolnišnici vidim žalost in veselje. Žalost onih, ki trpe na raznih boleznih, veselje pa onih, ki veselo zapuščajo sicer dobro bolnišnico. Toda kdor je dolgo v bolniški postelji, on ve kaj in kje je.

Te dni je zapustil bolnišnico mlad rojak E. Palčar in odšel na Ely. Bil je tukaj več tednov. V isto sobo je prišel drugi Slovan po imenu Mirkovich iz Hibbinga. S solzničnimi očmi me je te dni ogovoril Joe Težak iz Virginie. Povedal mi je, da se tam zopet nahaja njegova sestra iz Sundayja, Wyo., omožena Kapus. Zadržic je bila operirana, zdaj pa je tukaj radi zastrupljenja. Bridko je plakal, ker zdravniki pravijo, da je neozdravljivo bolna. Toda čez par dni se ji je stanje izboljšalo in zdaj je zopet veselje.

Zadržic sem omenil svatbo agilne članice SNPJ mrs. Mary Smoltz iz Chisholma, sedaj poročena z Antonom Leničem iz Eveletha. Povedal sem, da sta me ženin in nevesta pripeljala s svaatve v Duluth, nakar smo se odpeljali proti lepemu prvaškemu mestu Cloquetu in k indijanski naselbini ob reki St. Louis. To mestce ima zanimivo in tragično zgodovino. Pred 25 leti ga je požar popolnoma uničil. In da ga vidite zdaj, kako je lepo.

Ko sem ženinu in nevesti pripovedoval, da sem bil pred požarom tam in o zgodbi Indijan- (Dalje na 3. strani.)

"Katoliška" zmaga gre v klasje

Frankova "katoliška" zmaga v Španiji, za kakršno jo je označil "profitašistični" papež Pij XII., je z vsakim dnevom klavnejša. Ne samo to, da se smrtne in divjaške zaporne obsodbe republikanov (socialistični vodja Julijan Besteiro je bil pred nekaj dnevi obsodjen v 30-letni zapor, ker je "podpiral vstajo" — kakšno vstajo, saj je bil vendar general Franko vstajnik?) nadaljuje dnevno, pač pa katoliški zmagovalci sami dvigajo nož drug proti drugemu.

Poročila, ki zadnje dni prihajajo čez špansko mejo v Francijo, vedo veliko povedati o notranjih nemirih v Frankovi državi. Krvavi spopadi med karlisti (monarhisti) in falangisti (fašisti) so na dnevnem redu v Andaluziji in Kataloniji; oboji so Frankovi katoliški bratje, ki so pripomogli do uničenja demokratične republike in so bili deležni papeževga blagoslova.

Diktator Franko ima veliko sitnosti z zavojevanimi strankami, ki rešujejo mesebojne spore z bodalom in kroglo. Ne more jih pomiriti in potrebne so bile posebne in ostre policijske odredbe v središčnih konfliktih. Na drugi — kakor poročajo — še ni Franko zatri republikanskega gibanja v rudarskih okrožjih Asturije in med katoliškimi Baski. Republikanci, kolikor jih je še na prostem — Franko ne more aretirati in zapreti velike večine španskega ljudstva — delajo sobotajo Frankovi vladi na vseh koncih in krajih in ponoi uprizarjajo napade na fašistično gardo.

"Katoliška zmaga" na Španskem še dolgo ne bo nobena zmaga.

Še nekaj o tretjem terminu

Mi nimamo nobenih predsodkov proti tretjemu predsedniškemu terminu kot takemu. Tradicija proti tretjemu terminu, katero naglašujejo patentirani ameriški patriotje, se nam zdi smešna in reakcionarna. Nobena stvar ne sme biti uklenjena v železne sponke za vse čase — nobena stvar v politiki in ekonomiji se ne more smatrati za nepremostljivo dogmo.

Je pa nekaj drugega. Zdrava demokracija ne zamenjava principov z osebami; princip je prvi in potem šele pridejo na vrsto osebe. V majhni republiki, kjer je manj priložnosti za izvolitve sposobnega in dobrega predsednika, bi bil tretji termin prej na mestu kot pa v veliki republiki, kakršne so Združene države, v kateri je pri vseh strankah sposobnih ljudi za predsednika na izbero.

S stališča demokracije je zahteva tretjega termina za Roosevelta slabo spričevalo za novodealarje, ker s tem delajo vtis, da drugega sposobnega voditelja nimajo. Ali pa je morda res, da je novodealarjem več za osebo voditelja kot za demokratične principe? Ali novodealski demokratje smatrajo, da je ameriška politična demokracija padla tako nizko, da dober vodja pomeni več kot ekonomski principi? Z drugimi besedami: mar je ekonomski in socialni program novega deala tako ničven, da brez Roosevelta propade?

Ce je to res, je to slaba refleksija na politično razumnost velike večine ameriškega ljudstva. Nihče ni nenadomestljiv — in prepričani smo, da je med novodealskimi demokrati dovolj sposobnih mož, ki bi prav tako dobro, če ne morda še bolje izvajali novi deal kot ga izvaja Roosevelt. To pravimo brez najmanjše refleksije na Rooseveltovo osebo, katero iskreno spoštujemo.

Rooseveltovi pristaši delajo slabo čast svojemu voditelju z agitacijo za njegov tretji termin, kajti s tem delajo vtis, da je njihov novi deal oseben program, ki zavisi samo od Roosevelta — to je pa slaba reklama za demokracijo.

So pa še drugi elementi, ki agitirajo za Rooseveltov tretji termin. Ti elementi niso niti malo iskreni. Roosevelta smatrajo za svoje orodje in v ta namen bi ga izrabljali, ako bi bilo mogoče, tudi pet terminov. To so oni ljudje, ki imajo tudi demokracijo le za orodje, s katerim skušajo doseči nekaj drugega. Danes hyalijo Roosevelta in demokracijo iz razloga, da ju dobro izrabijo za svoje protidemokratične namene.

V ostalem so ti in slični mračni elementi zna- (Dalje v zadnji koloni.)

Newyorška razstava

Ivan Molek III

S stališča napredka tehnološke znanosti zanimiv tudi Du Pontov paviljon, v katerem demonstrirajo nov kemični material za lavo preje, iz katere pletejo ženske noge in sploh šivajo ženske obleke, zavese pri okni in drugo tekstilno blago. Novi material, ki imenuje "nilon" — o katerem smo v Prosveti poročali zadnji jesen — je podoben svilu zelo močan. Dobili smo v roke nit tega blaga katero smo komaj pretrgali. Ta material deluje s kemikalnim procesom iz — pramo vode in zraka. Proces nit iz novo blaga bi moralo biti poceni. Patente tega procesa pokupil znani municijski magnat Du Pont, Delaware in postavil je tovarno z vso majo za komercialno produkcijo tega blaga, namen je vložil osem milijonov dolarjev, kaže, da bo "nilon" docela ubil japonsko in tajako svilo. Demonstrator v paviljonu je vedal, da novo blago pride na trg prihodnih mese ali najkasneje prihodno pomlad.

Videli smo tudi tekstilne izdelke iz stala Nilkar nismo mislili, da je steklo dobro za drugega kot za šipe, posodje in lišč — zdaj pa videli fino platno vseh naravnih barv, izdelano iz čistega stekla. Steklena nit, silno tenka, je tudi zelo močna, glavno pa da stekleno tkivo ne izgubi svoje barve, tem ohrani prvotno barvo skozi vse procese njia in starosti.

Vedeti je treba, da steklo, ki se lahko de in tke v platno, je preparirano drugače doslej znano običajno steklo. To novo steklo ne lomi, ne drobi, marveč se vleče kot mlij. Kolike vrednosti bodo bodoče šipe — sti šipe na avtomobil — zaradi varnosti nemogoče prečtomati. Videl sem demonstora, ki je z vso močjo udaril s kladivom takšni šipi, rezultat je pa bil, da se je šipa upognila in ostala upognjena, kakor da "pleha".

Dalje so tamkaj demonstrirali izdelavo nih ščetk iz premogovega prahu. Vsakdo da je premog črn, ampak tiste zobne krta so bele kot sneg — in vendar so narejene s tega premoga.

To dokazuje, kakšne čudeže dela kemična veda. In to je komaj začetek, so nam povedali v Du Pontovem paviljonu in drugih. In trijska kemija se danes razvija s takšnim mahom, kako, se ni v vseh zadnjih sto letih v prihodnjih petih letih se nam obeta cela sta reči iz navadnih sestavin. Kemični material za oblacija je že močno na pohodu in ku so že poskušanje za kemično izdelavo stavbnega materiala, ki bo nadomestil les, ko in kamen. Ko bo ta material — ki bo, pravijo, trši od jekla in lažji od lesa — izpopolnjen, si lahko mislimo revolucijo, ki stane v gradnji poslopj. Lesene deske ne več potrebne in opeke ne bodo več izvalj kamna rezali — hiše bodo izdelane v tovarnih kosih in transportirane na lice mesta, kjer bodo zložili morda v enem dnevu!

Televizij (radio v slikah) je tudi nova prava, o kateri že poročajo več let, katero prihaja jako počasi. Pri demonstracijah, se vršile v paviljonu ABC, smo stal pred televizijiskimi prejemniki, ki imajo nad ob nim kazalom okence za slike. Zenska, ki je naj govorila z obiskovalci razstave pred gotom, se je pojavila v okencu z drugimi ljudmi v svoji bližini. Slika je bilo govornik videti ljudi, ki so govorili. Toda slika, ki seva v okencu, je kakor fotografirana, belob, Vsak začetek je reven in okoren, prav tako levizij.

Náštel bi lahko še dolgo vrsto tehničnih najdb, ki jih kažejo v industrijskih paviljonih ali to naj zadostuje.

Umetnost je dobro zastopana. Naj bolj sam paviljon Masterpieces of Art, v katerem je razstavljenih okrog 500 slik in kipov, in dela največjih italijanskih, španskih, francoskih, nemških, holandskih in angleških strov od trinajstega do konca osemnajstega letja. Te umetnine so prišle iz najslavnostnejših galerij v Evropi in Ameriki in Guide Book pove, da so vredne 30 milijonov dolarjev in je to prvi primer v zgodovini, ko so vse te strovine zbrane skupaj pod eno streho. Pevske slike in skulpture imajo svoje posebne viljoni.

V umetnostnem paviljonu so predavali vodijo obiskovalce od galerije do galerije in razlagajo pomen slik in razne šole slikarstva iz prejšnjih stoletij. Pol dneva smo se m samo tam. — (Dalje v sredo.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete. 17. Julija 1919)

Domače vesti. V East Palestinu, O., je 40-letni Math Merhar iz Strmca pri Poonu Delavske vesti. Na Angleskem je izbrala velika rudarska stavka. Iz inozemstva. V Italiji se nadaljujeje uclucnarsni izgredi in mnogo je ubitih in ranenih. Sovjetska Rusija. Boljševiške čete so ob rale Jekaterinograd, ki je bil leto dni v ravnih rokah.

(Dalje iz prve kolone.) ni obojevalci oseb, zlasti voditeljev z pestjo. To je vse, kar jim je še ostalo, čela in ideale, kolikor so jih imeli, so se vrgli na smetišče — in ostalo jim je le stvo oboževanja "herojev."







# ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

— Samo če te ne ustrelje prej, predno jim dopoveš, da jaz nisem ti — je zamrmral Henry obupano. — Baš v tem tibi moja nesreča s to rodbino. Naprej streljajo, potem se pa pogajajo. Dokazuješ jim lahko samo po smrti.

— In vendar poskusim svojo srečo, dragi moj! — je dejal Francis ves navdušen za svoj načrt. Hotel je na vsak način odstraniti ne ljubo zapreko, ki je zapirala Henryju pot do Leoncie.

Toda misel o nji mu ni šla iz glave. Srce se mu je krčilo pri misli, da ljubi to prelesto bitje drugera in da mu je ta drugi čudovito podoben: Spomnil se je zopet prizora na obali, ko ga je pod vplivom mrznje in ljubezni zdaj ljubila in hrepelena po njem, zdaj zopet zmerjala in prezirala. In nehote je vzdihnil.

— Kaj pa vzdihuješ? — je vprašal Henry ironično.

— Leoncie je čudovito lepo dekle! — je odgovoril Francis brez ovinkov. — Toda vse eno je tvoja in poskrbeti hočem, da jo tudi dobiš. Kje imaš prstan, ki ti ga je vrnila? Če ji ga ne natakneš v tvojem imenu na prst in če se ne vrne tekem enega tedna z dobrimi novicami, mi lahko odrežeš brke in ušesa obenem!

— Cez eno uro, ko je poslal kapitan Trefethen v odgovor na signal z obale čolin, sta se začela mladenci posvajati.

— Še dve stvari, Francis. Prvič — pozabil sem ti povedati, da Leoncie ni prava hči Solana, da sama tega ne ve. Povedal mi je Alfaro. Ona je adoptirano dete, toda Enrico jo obožava, dasi v njenih žilah ni niti kaplje njegove ali krvi njegovega rodu. Alfaro mi ni hotel zaupati podrobnosti te rodbinske zadeve, četudi mi je priznal, da Leoncie sploh ni španskega rodu. Ne vem, kaj je, Anglezinja ali Amerikanka. Anglezina ji gre dokaj dobro, toda naučila se je je v samostanu. Adoptirali so jo namreč že v penicah in živila je ves čas v trdnem prepričanju, da je Enrico njen oče.

— Ni torej nič čudnega, da je prezirala in sovražila tebe v moji osebi — se je zasmajal Francis — ker je bila prepričana, da si umoril njenega lastnega strica.

Henry je prikimal z glavo in nadaljeval:

— Važnejša je druga točka. To je — zakon, ali bolje rečeno dejstvo, da zakona v teh krajih sploh ni. V tej nedostopni luknji vrte in obračajo zakone kamor se komu zahoče. Do Paname je daleč, guverner te države ali okraja ali vrag vedi, kako se že imenuje ta zapuščenca zemlja, je pa star, zaspan jazbec. Poglavar v San Antoniu je mož, ki se ga je treba izogniti s polnim vozom. Domišljuje si, da je v tem delu sveta mali car — a po svojih naglenjih ti je prava zverina. Zločin je premelega beseda za nekatero njegovo čine. Krut in krvoločni je pa kakor ris. Zanj je praznik in užitek, če more koga obglaviti. Posebno rad ima vesala. Pazi se torej, da mu ne prideš v krepplje! Zdej pa — obilo sreče! Polovica vsega, kar najdem na Bullu, je tvoja... Le glej torej, da natakneš ta prstan zopet Leoncie na prst!

Dva dni potem, ko je kapitan pregledal okolično in izjavil, da so vsi moški člani rodbine Solano odsotni, se je Francis izkrcal na istem kraju, kjer je prvič srečal Leoncio. Na obali ni bilo videti niti deklet z revolverji, niti moških s puškami. Daleč na okoli ni bilo žive duše, razun razcapanega dečka-domačina, ki je bil takoj pripravljen odnesti mladi senioriti iz velike hacijende pismo, čim mu je Francis pokazal srebrn dolar. In ko je Francis v naglici pisal s svinčnikom na listič svojega noteza: — "Sem tisti, ki ste ga zamenjala s Henryjem Morganom in prihajam v njegovem imenu s posebnim naročilom," — se mu niti sanjalo ni, da vse nad njegovo glavo neverjetni dogodki in da ne bo nič manj presenečen, kakor je bil takrat, ko je stopil prvič na to obalo.

Prav za prav, če bi mu prišlo na misel pogledati za skalo, na katero se je bil naslonil, ko je pisal Leoncie pismo, bi bil takoj presenečen. Prizor je bil vreden čopiča največjega umetnika. Kakor morska vila se je dvigala mlada lady po kovanju iz vode. Toda Francis je mirno pisal in mali Indijanec je bil tako zatopljen v njegovo delo, da je usoda hotela, da ju zagleda Leoncie prva. Malo je manjkalo, da ni od strahu na ves glas zakričala. Hitro se je obrnila in zbežala v grmovje.

Takoj nato je tudi Francis zaslišal, da je nekdo v bližini prestrašeno vzdihnil. Papir in

svinčnik sta mu padla iz rok. Planil je v smeri, odkoder se je čul klic, ter naletel na mokro, napolnago deklico, ki je na vso moč bežala pred njim.

Nepričakovano srečanje jo je tako prestrašilo, da je znova vzdiknila. Predno je Leoncie spoznala, da je skočil za njo spasitelj, ne pa sovražnik, je planila vsa bleda od groze mimo njega, podrla dečka na tla in se ustavila šele na peščeni obali.

— Kaj se je zgodilo? — jo je vpraševal Francis ves iz sebe. — Ali ste se udarila? Kaj se je zgodilo?

Pokazala mu je s prstom na golo koleno, na katerem sta se pojavili iz dveh komaj vidnih ran dve kaplji krvi.

— Kača! — je zakričala. — Strupena kača! Čez pet minut bo ležalo pred vami truplo — in srečna sem, zelo srečna, da moram takoj umreti. Koliko je pretrpelo moje nesrečno srce zaradi vas! Zdej je konec teh muk!

V grlu ji je zastal odtok, ker so jo začele zapuščati moči. Takoj se je zgrudila na tla in omedlela.

Francis je vedel o kačah v Srednji Ameriki samo to, kar so mu povedali drugi, toda tudi to je bilo grozno. Takoj se je spomnil, da mora prevezati deklico nogo nad kolonom in ustaviti dotok zastrupljene krvi k srcu.

Iz žepa je potegnil robec in rahlo prevezal deklico nogo nad kolonom, nato je vtaknil pod robec v naglici odrezano palico in ga na vso moč zategnul. Nato je vzel žepni nož, razgrel z vžigalco ostrino, da bi se kri ne zastrupila in previdno izrezal obe rani, ki so jih zapustili kačji zobje.

Vse to je storil v grozi, z neverjetno naglico in v neprestanem strahu, da začne telo prelestne deklice tu pred njim otekati in izgubljati svojo divno barvo. Še predno je izrezal obe rani, si je bil na jasnem, kaj mora storiti potem. Najprej je treba izsesati iz ran čim več zastrupljene krvi, nato pa prižgati cigareto in ožgati meso.

Ni pa še končal svoje prve operacije, ko se je deklica krčevito stresla in zganila.

— Ležite mirno! — je zapovedal, ko se je dvignila na komolcih in sedla — baš v trenutku, ko se je dotaknil z ustnicami rane.

V odgovor mu je dala njeno ročica zaušnico. Tisti hip je planil deček-Indijanec iz grma in začel zmagonosno poskakovati. Za rep je držal ubito kačo in venomer kričal:

— Labarri, labarri!

Francis ni razumel, kaj pomeni ta beseda in zato je bil pripravljen na vse.

— Ležite in ležite mirno! — je ponovil oson. Niti minute ne smeva izgubiti!

Toda deklica je gledala ubito kačo, ne da bi trenila z očesom. Očitno sploh ni mislila umreti, Francis tega ni opazil in se je znova sklonil, da bi izsesal iz rane zastrupljeno kri.

— Samo drznete si! — je dejala srdito.

Saj je le mlada labarri in njen pik ni prav nič nevaren. Mislila sem, da je strupena kača. V mladosti so podobno labarri.

Obzava, ki je zadrževala obtok krvi, jo je zelo tlačala. Pogledala je na nogo in opazila Francisov robec, tesno zavezan nad kolonom. — Ah, kaj ste storili!

Zardela je do ušes.

— Saj je bila le mlada labarri! — je dejala očitajoče.

— Kričala ste: strupena kača! — je ugovarjal on.

Zakrila si je obraz z rokami, toda svojih rdečih, ljubkih ušes ni mogla skriti. Francis bi bil prisegel, da se Leoncie na ves glas smeje, razun če je dobila histeričen napad. In tu se je Francis prvič prepračil, da ne bo tako lahko nataknil na njen prst zaročni prstan drugega mladčena. Mobiliziral je vso svojo zdravo pamet, da bi njegovo srce ne podleglo njeni lepoti in zapeljivosti. Nato je spregovoril potro:

— Vse kaže, da me bodo vaši domači poštno preluknjali, ker nisem znal ločiti labarri od strupene kače. Kaj če bi jih izvolili takoj poklicati? Ali pa vas morda bolj miška ustreliti me lastnorčno?

Toda ona ga ni slišala, ker je naglo skočila pokoncu in nestrpo teptala z nogo po pesku.

— Noga mi je popolnoma zaspala — je pojasnila smeje.

(Dalje prihodnjik.)

mi rokami njenega toplaga, zdravega, bujnega telesa, je mirno s svojo veliko rdečo roko odrinila te potne, bedne roke umirajočih:

— Ne lipati! S to nespodobnostjo si samo škodujete.

Z veliko vztrajnostjo so se trudili za njo možki iz vseh moglích dobro živečih stanov: trgovci, podjetniki in neki mračni, težak ribič, vdovec—vse je privlačevala njena groba, smesnata lepota, njena zdrava moč, njeno veselje do dela, njen ravnodušen značaj; vsakdo je hotel imeti to mirno, blago, človeku podobno bitje, da bi mu delalo za vse življenje. Toda ona se je obnašala napram možkim tako, kakor se vede svobodno, bogat človek, ki natančno ve, kdaj in kako mora najbolje dati nekaj od svojega kapitala. Odklanjala je vse snubeč—z istim neumnim, toda pomirjujočim smehljajem, s katerim je poslušala večne želje bolnikov in se s svojimi prsi branila njihovih vsiljivih nežnosti.

Nje je bilo vroče še ob dnevih, ko je pihal sever ali ko je megla zavila v motno mokroto za zavod, majhno hišo na hribu, in ko so v suknje in plede zaviti bolniki preklinjali vreme. Ponoči, ko nas je vse spravila k počitku, si je Dora zavila črno ruto z rdečo rožo v kotu okrog glave, stopila ven na verando, padla na kolena in dolgo molila pred svojim oknom in vzdihujoče gledala proti nebu:

"O, sveta mati božja... Kristus, naš Bog! In ti veliki svetnik Nikolaj!..."

Liričnih ali pesniških nagnjenj na Dori ni bilo opaziti. Nič ji ni bilo za rože in bila je mnenja, da delajo samo smeti po sobi. Ko se je neko noč bolnica, ki je hiralna za tuberkulozo črevesa, veselila nad sijajem neba in zvezd, je Dora prekinila njeno vzhičenost z besedami:

"Nebo je kakor jajčnik." Prišel je deveti bolnik. S trudom in težko sopeč je stopal po stopnicah na verando, se trdno držal ograje in rekel Dori:

"Kaj, trden fant sem jaz? Pravi hrust?"

To je bilo hkrati žalostno in veselo rečeno. Smehljajoč se je ogledoval visoko dekle in gledal na vršička njenih velikih prsi.

"Oho, vi pa ste v stanju," je hrpavo spravil besede na dan in hlastno lovil sapo. "Vi me boste ozdravila, kajne?"

"Seveda," je odvrnila Dora in armensko zategnula besedo.

On je imel obraz sove z okroglimi mačjiimi očmi, navzdol zavito nos in črne brke; zloben, porogljiv obraz.

Od tistega dneva se je Dora kot začarana vsa spremenila, kar je bilo za nas druge zelo neljubo. Pozabljala je, za kaj smo jo prosili, naše sobe je le površno pospravljala, na pritožbe in očitke je odgovarjala samo z jeznim godrnjanjem in v njenih konjskih očeh se je zasvetil nekak pijan sijaj. Bilo je, kot da je nenadno oglušila in oslepele, vedno je obračala svoje oči proti verandi, kjer je ležal, kašljal in sopihal mali študent Filipov, ki je spominjal na sovo. Vsako prosto minuto je stekla k njemu in po solnčnem zahodu je izgini-

la v študentovi sobi, odkoder jo je bilo težavno prilizicati.

On pa je umiral. Prav na poseben način se je približeval smrti: smejal se je, šalil, poskušal žvižgati popevke iz operet, pri čemer ga je pa oviral kašelji. Nekaj narejenega je bilo na njem, nekaj kljubovalnega, skoro ciničnega, pa to je bilo samo umetno.

"Kako vam ugajajo, kolega, vse te bedarije?" me je vprašal in pri tem mežikal s svojimi mačjiimi očmi. "Kako vam ugaja vse to: dan in noč, rojstvo, ljubezen, veda in smrt? Kako? Smešno, kaj ne? N'est-ce pas?, kakor pravijo Francozi. Posebno smešna pa je za šestindvajsetletnega človeka, kakor sem jaz... Dora!"

Nekje je zaropotala posoda, ali je bilo slišati, da se je nekdo zadel ob pohištvo, in potem se je pokazala Dora in široko odprtimi očmi čakala, kakšna pove-lja bo imel za njo ta človek.

"Moja ljuba sionica, prinesite mi vendar grozdja, pa hitro prosim!" je zapovedal in se potem obrnil k meni.

"Skrajno neizobraženo in celo nekako topó bitje!"

Sovražil je druge bolnike in se strupeno rogaj njihovim komičnim stranem. Zato ga tudi drugi niso mogli. Z menoj se je spoprijateljil, ker je bil velik ljubitelj literature. To naju je zblizalo.

"Literatura je najboljša iznajdba človeštva," je dejal in si obliznil ustnice s svojim sivim jezikom. "In kolikor bolj je odaljena od življenja, toliko bolj je."

Imel sem vtis, kot da ne umira toliko za tuberkulozo kakor za nekim velikim duševnim pretresom.

Umri je na devet in šestdeseti dan svojega bivanja v zavodu in fantaziral je še, ko je ležal v zadnjih vzdihljajih:

"Fima... vse svoje življenje... samo tebe... tebe ljubim... vedno, o Fimočka..."

Sedel sem na njegovem ležišču ob njegovih nogah, dočim je Dora mračno stala pri njegovem vzglavju. Ihtela je in s svojo veliko roko božala suhe lase umirajočega. Pod pazduho je tlačala neki zavitek.

"Kaj govoriš?" je vprašala in se nemirno zvravnala. "Kaj je to: Hvima?"

"To bo deklet ali žena, ki jo je ljubil ali jo še ljubi."

"On? Njo? Hvimo?" je vprašala glasno Dora, vsa začudena.

"Kaj še, on ljubi mene! Odkar je prišel k nam, je ljubil mene..."

Potem je spet poslušala Filipovo mrzlično govorjenje, razprla oči, si s predpasnikom obrisala poten obraz in mi vrgla zavitek v naročje:

"To je njegovo mrtvaško oblačilo: hlače, srajca, čevlji."

In tiho odšla.

Cez dvajset minut je študent Filipov nehal fantazirati. Pogledal je zelo resno na črn kvadrat okna na beli steni, vzdihnil, hotel še nekaj reči, kakor se mi je zdelo, pa mu je obtičalo v grlu, in njegovo majhno do kosti izžrpano telo se je mirno stegnilo.

Sel sem po Doro. Stala je na verandi in gledala v nižino, kjer se ni dalo več ločiti nebo od morja, oba sta bila enako temna. Obrnila mi je svoj debel obraz in čudil sem se, ko sem videl, kako temen je.

"Mrtev je! Pojdite ga, Dora!"

"Nočem."

Strgala je z nogo po tleh, kot da hoče pohoditi pljunek.

"Nočem," je ponovila. "Takega človeka sploh ne maram videti. Samo poglejte, kakšen je bil! Vedno je govoril, da me ljubi, pri tem..."

"Pa saj ste videli, da je umiral."

"Kaj se to pravi? Seveda sem videla, saj nisem slepa! Za svojih nekaj grošev sem mu kupila še mrtvaško oblačilo. Takoj sem videla, ko je prišel, ah, sem si mislila, ta mora umreti! Saj vsi umro. Toda zakaj me je varal? "Nikdar," je rekel, "nisem ljubil drugega dekleta." No dobro, vzemi, tu imaš dekle... Umri mirno, toda varati me ne smeš."

Govorila je tiho, kot da sploh ne misli na to, o čemer govori. In nenadoma se je spustila v tak jok, s tako divjo bolelostjo, kot da se je polila s šakofom vroče vode in se oparila.

"Pojdite, Dora!"

"Pojdite vi, oblecite ga vi, če ste tak dober človek! Jaz, jaz ne, jaz ne maram. Saj meni vendar ni bil kar tako... samo za šalo!"

"Jaz ne znam oblačiti mrtvih."

"Kaj me to briga! Jaz sem mu pa samo tučka."

"Da, toda zdaj je mrtev."

"Kaj se to pravi? Ne govorite mi več o tem, ne maram ga videti. Ne varaj..."

Ko sem potem oblačil mrtvega Filipova, sem slišal tih, toda pretresljiv jok. Pohitel sem na verando.

Človek ima včasih tako posebno vroče, divje solze—take solze je točila zdaj Dora, medtem ko je klečala na kolnih in v glavo glasno butala ob ograjo—jokala je in tulila, vresčala in vpila nesmiselne, nenaravne besede:

"Ti moja žalitev... moja groza... moj mali... otrok, nepozabljeni..."

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojim v domovino.

## V hribih

Manica

Bog daj, Liza, Bog daj! Preaneto utrudi in zasope človeka ta razdrapani in strma pot do vasa! Hribovcu ste reveži, prav zasre, reveži ste!

"Mati, nikar nas preveč ne milujte. Tu gori na hribih imamo najboljši zrak, prahu nobeneza in še kaj drugega hudega tudi ne. Zdravi smo kakor ribe in po naših potih, najsi bodo še tako robate, skačemo kakor srne!"

"Tako govoriš zdej, ko si mlada in močna. Ko pa prideš v moja leta, oj, tedaj boš na milo gledala tja dolj po dolini, toda — prepreno bo, dekle! Saj pravim, sreča te išče, odloči se! Danes sem zadnjič tu glede tiste zadeve, da veš! Škoda mojih nog!"

"Mati, če ste prišli zastran tistega, potem je res škoda. Če ga ne maram, potem je pač vasa pot zaman!"

"Oj, ti prevzetnica, ali prav za prav neumnica si, pa še kakšna! Res je mož nekoliko v letih, je pa zato tembolj pаметen. In bogat, bogat!... Denarja je prinesel iz Amerike, da lahko kupi vso vašo vas. Pa je ne mara, čemu neki! Saj je dolj ob mestu sezidal hiško, ki je kakor škatlica, okrog nje pa vrt, lep kakor sam paradiz. Saj pravim, nebasa bo imela, katera ga vzame!"

"Ej, mati, če je tako bogat, pameten, dober in ne vem, kaj še vse, potem mu res ne bo težko izbrati si ženo tam dolj kje v njegovem obližju, ne pa tu v naših čerih!"

"Ne samo ene, deset na en prst, samo če jih hoče! Toda on je videl tebe in na oko si mu bila všeč. Potem je pa še pozvedel, da si pridna in počstena, pa mu je bilo dovolj. Za denar mu seveda ni mar, sam ga ima na pretek. Naročil mi je, naj te vprašam. Samo besedo reci, in jutri te pride snubit!"

"Ni ga treba, mati!"

"A tako! Potem je pa že res, da ti je sosedov Martin, ta neroda, ki niti ni prave pameti, zmešal betico. Potem ti ni pomagati. Prav je, da trpiš in graš vae življenje! Pa zbogom!"

Med tem pogovorom, ki sta ga imeli stara Potovka iz doline in krepko, zdravo hribovsko dekletje Liza, je pa tamkajšnja soseda, priljetna Rotarica, bodrila svoje-ga sina:

"Martin, le pogum! In tako lesen nikar ne bodi! Sicer sem z Lizo že jaz vse potrebno govorila in bom še, toda vprašati jo moraš tudi ti sam, že zaradi lepšega, veš!"

Sin, velika in trčata neroda, zagode:

"Saj je čas, mati!"

"Le obotavljaj se, le! Da se ti na vse zadnje res omoži. Rav-

no prej sem spet videla ga bogatega škrica iz Martin, saj ne bo nič hudega bogaj me in še danes pojdi Martin iznova nekaj zarra, a tako, da mati to raj in je zadovoljna.

Zvečer pa se fant ojuna gre snubit. Lizo dobi v hišo pospravljajnu perila.

"Oho, Martin, zakliče veselo, "kaj pa je tebe slo?"

Kakor bi bil vprašanje slišal, se fant nekajkrat čez zaobrne in vrže oči na štok, kjer se suši koruza, tičači v žepih in plaho rez.

"Koruze imate pa pre-ruze!"

"Se več jo je pri vas," smeje dekle. "Za koruzo je sploh dobra letina."

Martin se za hip ozre v nato pa urno povesi oči k široki obraz se mu zalije jo in v silni zadregi jeclja davi:

"Liza! Naša mati pravil bi se — da bi se — midva la!"

"Hahahahaha," se vnovič smeje dekle. "Tako so rekli, kaj pa ti, Martin, rečeš mi?"

"Meni je prav, kaj bi ti?"

"No, potem se bomo pa menili. Sedi malo, sedi, da spanja ne odneseš!"

"Veš, Liza, vse drugo se z našo materjo pomenita! moram domov, da pogleda k živini. Pa lahko no!"

In že se snubač zunaj vrati, kjer se globoko oddah. Saj je padlo nocoj z njegove pleč veliko breme, ki ga je tednov težilo.

"Oh, oče, kako je boječ? Ži tisti večer Liza svojemu tu."

"Čim bolj je boječ, tem boš živeča z njim", jo poče. "Glavno je, da je fant der. On je vse kaj drugega kor pa tisti napol škric tam lini. Martin je trden kmečlik gruntar, naš sosed in v smo drug drugega. Res je malo bolj počasni misli, a jemi, dekle, da bo on veliko ali zate kakor pa kakšen pa nec! Ta možitev je dober če boš pametna, boš gospo la grunt in Martina!"

Se tisto jesen se je Liza močila na Martinov grunt. In danes Liza pridno gradi in gospodinja na svoji močiji, zadovoljna s svojimi žem, ki malo govori, veliko v vsem se pa pokori ukla svoje žene.

Listen to and Advertise PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Music Tamburitza Orchestra

Station WWA, Every Sunday 546 S. Clark St., Chicago —

## NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po obliki 11. redne konvencije se lahko naročite na list Prosveta, grbište odos, dva, tri, štiri ali pet števk in o dnuhine k ust smi. List Prosveta štano da vo enaba, za štano ali solano 1000 eno leto naročnice. Ker pa štano ni plačajo pri računom 11-11-11, tednik, so jim to pristoje k naročnik. Torej sodaj si vršala, rok, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad štalo list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanada \$3.00	Za Ciereo in Chicago \$...
1 tednik in..... 4.30	1 tednik in..... 1.10
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 1.20
3 tednika in..... 2.80	3 tednika in..... 1.30
4 tednika in..... 1.90	4 tednika in..... 1.40
5 tednikov in..... nil	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je..... \$5.00

Izpolnite spodnji kupon, prilijete potrebno vsoto denarja ali listu Prosveta, v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vae listina.

Pojasnilo:—Vaelej kakor hitro kateri teh članov prenaha listu Prosveta, ali če se preseli groč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bodo morali tisti član iz dotične družine, ki je tako naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvo listu Prosveta, ali obem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Prilijete pošiljam naročnico za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družine \$.....

Naziv.....

Ustavite tednik in ga pošljite k moji naročnici od slednih članov moje družine:

2).....Čl. družine \$.....

3).....Čl. družine \$.....

4).....Čl. družine \$.....

5).....Čl. družine \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

## DORA

Maksim Gorki

Osem